

Ecclesiastice historie

Incipit Liber secundus historie Ecclesiastice: cum Capitulorum annotatione.

Quecūq; oportuit velut in principis ecclesiastice historie designari: siue de diuinitate saluatoris siue de antiquitate nostre religionis ac vetustate doctrine: et ut olim tradita sit christianorum que nouella videtur institutio: sed et de aduentu ipsius domini et saluatoris nostri nunc impleto: ac passionibus consummato: de apostolorum quoque electione superiore libello quanta potuimus breuitate perstrinximus. Age iam nunc que etiam post ascensionem eius consecuta sunt videamus: partim diuinarum scripturarum testimoniis edocentes: partim extrinsecus ex his que fideliter in commentariis: que ad memoriam posteritatis inuenta sunt: commemoramus approbantes

De vita et institutione apostolorum post ascensionem christi.

Capitulum I.

Primus igitur in apostolatū per iuda traditore matthias sorte commisit: que erat vnus ex discipulis domini: sic super demonstratum est. Ordinant autem et diaconi septem numero per orationes et manus impositiones apostolorum misterium viduarum gratia. In quibus Stephanus que et primus post dominum statim post ordinationem suam lapidatus ab his que et dominum occiderunt: per quod et nois sui Stephano corona datur a christo. Tunc et deinde et Jacobum que dicebatur fratrem domini: pro eo quod esset filius Ioseph que christi que si pater habebat. quoniam de desponsata ei fuerat virgo Maria: que postquam conueniret inuenta est in utero habens de spiritu sancto: sic euangelia prestant. Tunc inquam ipsum Jacobum que et iustus cognominatur: et ab antiquis per meritum et insignis vite privilegio: primus historie tradiderunt suscepisse ecclesiam que hierosolymis est sedes. sicut Clemens in sexto disputationum libro asserit dicens. Petrus eius inquit et Jacobus et Joannes post assumptionem saluatoris: quis ab ipso fuerint omnibus pene placiti: tamen non sibi vendicant primatus gloriam sed Jacobum que dicebatur iustus

apostolorum episcopum statuit. Idem quoque ipse septimo eius de opis libro addidit de ipso etiam hec Jacobo inquit que dicebatur iustus et Joanni et Petro post resurrectionem domini omnem sciam tradidit. Et ipsi ceteri apostoli: que apostoli autem septuaginta discipuli tradiderunt. ex quibus vnus erat et Barnabas. Duos autem fuisse Jacobos constat: Vnum hunc iustum que de prima templi deiectio fullonis vecte percussus est: et morti traditus. Alius autem est ille que ab Herode capite cesari est. Vnus igitur iusti Jacobi etiam Paulus meminit cum scribit. Alius autem inquit apostolorum videtur neminem nisi Jacobum fratrem domini. In hoc genere etiam Tarbeus de quo super memorauimus secundum domini preceptum ad regem Abagarum missus: ipsum quidem egritudine morbi corporalis absoluit: vniuersam pro ciuitatem edissenorum christo domino fideliter credulitate sociavit: ita ut in hodiernum ciuitas illa quippe que ipsius domini et saluatoris meruit scripta suscipere: velut speciali quadam christo deuotione dicata sit. Interea persecutio prima aduersus ecclesiam dei que est hierosolymis facta: sub primo martyre Stephano: omnes discipulos exceptis duodecim per vniuersam Iudeam: Samaritiamque dispersit: seu potius ut scriptura indicat disseminavit. Ex quibus nonnulli ad Fenicem et vsque ad Egiptum atque Antiochiam deuenerunt: qui gentibus quidem credere mysterium fidei non dum audebant: iudeis tamen predicabant. Interea Saulus adhuc vastabat ecclesiam: ingrediens domos et pertrahens viros ac mulieres traherat in carcerem. Sed Philippus que erat vnus de septem cum Stephano diaconus ordinatus: descendit Samariam virtute dei repletus. et predicabat primus verbum dei samaritane genti. In quanta erat diuine gratie efficacia: ut etiam Simonem magum suis predicationibus asternaret. que per idem tempus celebris fame apud samitanorum populos habebatur: ita ut virtus dei magna esse putaretur. Sed is cum vidisset signa et miracula que a Philippo per diuine gratie preces fiebant: et obstupefactus et territus cessit: et credere se in christum vsquequo etiam baptismum acciperet simulauit. Quod reuera mirari dignum est: hodieque eodem ordine fieri ab his que velut hereditaria ab illo simulatione secte impurissime susceperunt. que auctores sui artibus instituti. ecclesiam fraude quolibet ingressi lauacrum furant: et sectam nostram velut alicuius morbi contagione

comaculat. Serpit enim eorum venenatus sermo sicut lupo in gregibus: et occultis sermorum morsibus incaute letale virus infundit: donec noxias eorum latebras diligentia pastorum investigatas deducat ad lucem. sicut et ipse Simon Petri industria comprehensus: penam quam merebat expendit. Vix per dies singulos augescere predicatione ubi diuini pro dei prudentiam ex ethiopia regionibus adest quodam regine gentis illius propositus. (Hoc) ris quippe est illi natiuitati etiam nunc a semis regibus) tanquam vota in hierosolymis redditur. Huic Philippus responsis sancti spiritus iussus: primo ex omnibus gentibus mysterium fidei et sacramentum baptismi tradit: et velut quodam cum deo primitias omnium consecrat nationum. Hinc opinio tenet ad patriam terram regressum: scientiam dei summi et salutarem dominum nostrum prescientiam indigenis gentibus sic sibi tradita fuerat predicasse. In qua rebus ipse completa est per eum prophetia quae dicit. Ethiopia proueniet manus eius deo. Dum haec ita agunt: Paulus vas electionis non ex hominibus: neque per hominem: sed per reuelationem Iesu christi et dei patris qui eum resuscitauit a mortuis: in apostolatum vocatus: celesti ad se voce delatus.

Quomodo Tiberius de christo edocuitur a Pilato comonitus est.

Capitulum II.

Posterea cum per omnem iam locum de resurrectione et mirabilibus dominum nostrum Iesu christi et de ascensione eius ad celum felix fama loqueretur: ac per omnem aures beati huiusmodi rumoris volueret opinio: et quam antiqui mores erant apud romanos: ut per uincias iudices. siquid forte noui in his quae regebant puincias accidisset. vel principum vel senatum nunciaret: uti ne ex his quae gerebant ignorare aliquid viderent: de resurrectione a mortuis dominum et saluatoris nostri Iesu christi: que iam in omnem locum fuerat divulgata: Pilatus Tiberio principi refert. Sed et de ceteris mirabilibus eius et ut post mortem cum resurrexisset a quibus plurimis iam deus esse crederetur. Tiberius que conpererat retulit ad senatum. Senatus autem spreuisse dicit: pro eo quod non sibi prius huius rei indicium fuerit delatum: sed auctoritatem suam prouenerit vulgi sententia. Lex etenim erat antiquitus designata ne quis apud romanos deus haberetur: nisi senatus decreto et sententia confirmatus. Porro autem per pro

berat quod agebat: ne diuina virtus humanis putaret assertoribus indigere. Quae sententia quae supra diximus renuisset senatus: Tiberius tamen tenuit sententiam suam nequa aduersus doctrinam christi contrarium moliret. Hec Tertulianus vir: et legum et institutionum romanorum peritissimus: et inter nostros scriptores admodum clarus: in Apologetico suo quem aduersus gentes praefata fide scribit: hoc modo retulit. Ut de origine inquit aliquid retractem: cuiusmodi legum veterum erat decretum: ne quis deus ab imperatore consecraret: nisi a senatu probatus. Sicut Marcus emilius de deo suo alburno facit. Et hoc ad causam nostram quod apud vos humano arbitratu diuinitas peruenisset. Et nisi hoc deus placuerit: deus non erit. homo iam deo propitius esse debet. Tiberius ergo cuius tempore nomen christianorum in seculum intrauit: annuntiata sibi ex syria palestina: illic veritatem istius diuinitatis reuelauerat detulit ad senatum. Tunc rogatum suffragium sui. Senatus quod non ipse probauerat: respuit. Caesar in sententia mansit: cominatus periculum accusatoribus christianorum. Hec Tertulianus.

Ut in omnem mundum breui tempore diffusa de christo predicatio est.

Capitulum III.

Quod profecto diuina prouidentia ita tunc cesaris sensibus ingessit: absque ulla obstaculo in ipse duxerat initio euangelii sermo usquequaque percurreret. Unde et factum est ut repente quasi celitus lumine ostensum: aut radius quodam solis erumpens totum orbem claritate superni luminis illustraret: ut compleret et illa prophetia quae dixerat. In omnem terram exiit sonus eorum: euangelistarum duxerat et apostolorum. et in fines orbis terra verba eorum. Ex quo et per omnes ciuitates ac vicos immense multitudines: velut messium tempore frumentum ad areas: ita ad ecclesias populi condigebant. quicumque illi a parentibus tradite sibi morbide superstitionis vinculis tenebant: per doctrinam christi solis et per virtutum miracula quae fieri videbant: recepta veridici noticia tanquam a tyrannicis dominis liberati: ad unum verum deum et dominum creatorem: eoque suorum ventusti penitentes erroris: fidei cum confessione veniebant. Quae igitur passim iam per omnes etiam gentium populos profusa effunderet diuina dignatio: per Cornelium apud cesarem patrum

Ecclesiastice historie

lestinā urbē maximā: cū omni domo sua ad fidē christi Petro ministrante pducit. Jam inde q̄ plurimi et alij ex gentibz ap̄d Anti ochiā ad fidē veniūt eoz p̄dicatiōe p̄tra- cti: quos p̄re seditiōe aduersus Stepha- nū cōmota: dissemiatos esse p̄ oēs locū su- perius edocuim⁹. Per quos et apud anti- ochiā florētissima cōgregat̄ ecclia. in qua erāt etiā p̄phetici ordinis viri q̄ plurimi: cum q̄bus et Barnabas et Paulus quib⁹ om̄ibz p̄iter ī grā dei et vnanimitate degē- ribz. ibi p̄mū discipuli veluti perēni fōte sūpto vocabulo appellati sunt ch̄riani. Qua tēpestate Agab⁹ q̄dā vn⁹ ex his qui aderāt p̄phetis famē magnā futuraz diu- nis p̄sagabat oraculis. Paul⁹ et Bar- nabas cū ministerio a fratribz collato q̄ sanctorz vsibus deseruirent hierosolimā destinantur.

Quēadmodū post Tiberiū Bai⁹ cesar regē iudeoz cōstituit Agrippā: Herodi p̄petua pena deportationis imposita.

Capitulū. III.

Iterea Tiberi⁹ duobz et viginti cir- citer annis sui p̄ncipat⁹ exact⁹: vi- uendi fines fecit. Post quē Baius imperiū suscepit. et p̄tinuo iudeoz p̄ncipatū tradidit Agrippē: sil⁹ et Philippo ac Lisanie terrararchias. Cū q̄bz et paulo post Herodi se eidē pariter cōtulit. Ip̄m hō herodē qui vel ī Joannis nece auctor extiterat. v̄l in passiōe dñi iter fuerat mult⁹ et excruciatū modis eterno dānat exilio. sicut Iosephus in his que supra inseru- mus scribit.

Ut Filo p̄ iudeis suscepit legationē ad Baium.

Capitulū V.

Ut t̄pibz Filo insignissim⁹ scri- ptoz florebat. q̄ nō solū in nr̄a: ve- rū et grecoz p̄hia prim⁹ inter pri- mos habebat. Dic autē ḡne q̄dem a proauis hebre⁹: Ap̄d Alexandria hō in oibz claris et nobilibz vir⁹ clarior ac nobili- or erat. In diuinis autē legibz et patrijs in- stitutis quāt⁹ qualisq̄ fuerit: ex his q̄ nob- libz suoz tradidit monimētis: oibz cla- rū est. Quis ei digne valeat explicare quā- ta eius in liberalibz litteris fuerit institu- tio: quāta in p̄hiciis: quantusq̄ maxime in platoniciis et pitagoricis fuerit disciplinis. vt q̄ oēs et qui secū flourant pene et qui

p̄cesserāt suparet. Dic igit̄ ip̄e t̄pibz Bai⁹ quanta iudeis acciderint mala q̄nq̄ volu- minibz exponit. Sed et de eiusdem mentis Bai⁹ isania cōmemorat q̄ intantū super- bie elatus sit: vt deū se voluerit appellari. In ip̄is autē vbi de iudeoz cladibz refert: suā q̄z legationē quā p̄ tribulibz suis iu- deis detulit ad urbē Rhomā d̄scribit. Et q̄ porans ap̄d Baiū p̄ patrijs legibz: nihil ampli⁹ q̄ irrisionē retulerit domū: imo et pene piculū mort⁹ incurrit. Sed et Iose- phus meminit hoz in decio octauo anti- q̄ratū libro: talia q̄dā scribēs. Et quidē cū seditiō ap̄d Alexandria fuisset exorta int̄ iu- deos et grecos: terni ab vtrisq̄ p̄tibz lega- ti mittunt̄ ad Baiū. In quibz p̄ parte gre- corū erat q̄dā legat⁹ Appion nomine. Qui cū in ceter⁹ q̄ plurimis insimularēt iude- os: tū maxime q̄ honorē cesari non defere- rent: vt moris est facere om̄ibus q̄ roma- nis fascibz subiacent. Dic ergo aiebat ne- q̄ aras Baiō: neq̄ templa d̄stituunt: neq̄ alia hmōi: in q̄bz ei diuini honores a p̄uin- cialibz deferunt. Sz soli sūt q̄ neq̄ statu- as ei decernūt: neq̄ sacrm nois ei⁹ obser- uāt. Cūq̄ hec et alia ḡuioza allegaret Ap- pion p̄ que p̄citari crederet Baiū: Filo q̄ legationi p̄erat iudeoz vir in oibz magni- ficus Alexandri Alabarche frater philo- sophie nō ignarus potētissime purganc obiecta. Sed abiicit eū Baius: et inberit̄- co e cōspectu suo abscedere. Tūc iracun- dia replet⁹ secū ip̄e rimat̄ quid in eos cō- ferat mali. Egressus autē Filo cum iniuria ait ad iudeos qui sibi astabant. Bono ani- mo nos esse oportet quibz iratus est Bai⁹. quia necesse est adesse diuinū: vbi huma- nū cessat auxiliū. Hec q̄dez Ioseph⁹. Sz et idē Filo in ip̄o libro quē de sua legatiōe cōscribit singillatim de oibz q̄ a semet- ip̄o gesta sunt refert. Ex q̄bus illa sola cō- memorabo que legentibus euident in iu- deos: diuinam pro piaculis que aduersū ch̄im ausi sunt iudicent vltionē.

Quāta acciderint iudeis grauiā post te- meritatē crucis in christo.

Capitulū. VI.

Dico q̄dē t̄pibz Tiberij refert ī v̄- be rhoma Julianū quēdā magni ap̄d imperatorē loci vniuersam

eorum gentem summo nisu interimere voluisse. In iudea autem Pilatus sub quo in saluatore re facinorosus admittitur: et dicitur templum quod in hierosolymis tunc adhuc manebat integrum profanare tentaret maximis eos perturbatioibus agitauisse. Sed et post Tiberij occasum refert successor eius cum ceteris plurimis: tunc etiam iudeorum genti acerbissimum extitisse. Quod postea est etiam in ipsius scriptoris sermonibus discere. Multa in Baio erat quidem inquit ingenij prauitas: quae erga omnes homines: tunc praecipue erga iudeorum gentem ferebatur. et specialem quadam seueritiam loca eorum quae in diuinis habent supplicatioibus consecrata: incipiens ab Alexandria diripi: et contra religionem moreque gentis profanari iubet: statuis suis et signis aetatis imaginibus replens. Templum quoque sancte ciuitatis quod solum manebat totius us profane contagiois intactum: et a maioribus perdurauerat asilum: commutare in templum praecipuum nois ausus est: ut edes Iouis nobilissimi noui dii Baui vocaret. Sed et alias innumeras clades: et ultra omnes tragicos luctus apud alexandriam iudeis irrogatas esse sub Baio: in secundo operis sui de virtutibus libro: vir memoratus exequitur. nec non et Iosephus consona huic de Pilati temporibus scribens. pro piaculis saluatoris quae vniuersae genti acciderit mala: audi ut etiam ipse in secundo iudaici belli desinat. libro. Is autem ait quod missus est in Iudaea Tiberio procurator Pilatus noctu velatas hierosolymam introferri imagines cesaris iubet ac statui. Quod ubi dies exortus est magna perturbatio in iudeorum populis excitauit: stupetibus et perturbatis ad nouam faciem reuertentibus. Conspiciebant namque ex hoc: quod spernerent et contulerent iam leges suas: et omnia instituta maiorum: quibus nihil tale haberi intra memoria vrbis illius fas erat. Sed haec est nimis in quae eos impie professiois suae velox vindicta damnauit: pro eo quod secundum euangelij relationem simul gens clamauit vniuersa: Non habemus regem nisi cesarem. Tum deinde idem scriptor aliam quoque in eos delatam commemorat vltionem dicens. Post haec autem etiam alia in eos incidit perturbatio pro eo quod sacrum erratum quod apud eos patria lingua corbonas appellat contra fas in usus communes publici aqueductus progari videretur: quia a trecentis stadiis deducebatur.

pro quo nimia indignatio de populo mouebatur. Cumque adesset Pilatus hierosolymis audent adire eum et clamoribus fatigare. At ille prouiderat seditionem futuram: milites habitu plebeio obiectis armis multitudinem imiscuit: praecipiente eis dato: ut ne gladius in seditiones sed fustibus uteretur. Igitur ubi temporis signum de tribunali dato: cedit praeternique ceperunt: nonnulli praeratiuum vultu neribus: plurimi autem dum in fugam conuersi prouentum praeratiuum conspiratione percussi perire. reliqui vero dispersi et suorum funeribus deterriti: vnum doloris silentio depressere. Multas praeterea clades in hierosolymis eis obuenerunt: sed dum nouis semper rebellibus seditionibus studeret: idem scriptor exponit: ostendens quod ex admisso sacrilegij tempore: nunquam ab eis seditionum furor: nunquam bella mortes cessarunt: usque vltimum et excruciatum malum temporibus Vespasiani eos obsidiones inclusit.

Ut Pilatus quoque semetipsum morte damnauit. Capitulum VII.

Sic iudeos pro commisso scelere vltio diuina dabant. Sed et Pilatus qui in saluatore iniqui iudicis functus est officio: usque de temporibus Baui: tantis actualibus malorum cladibus cruciatus est: ut propria se manu transuerberas nefariam vitam abiicisse referat. Nec enim poterat tanti piaculi minister impunitus euadere. Sicut in historiis grecorum regum: eorumque diuinitas quae olimpiadas scribit: et annales rerum gestarum libros ad posteritatis memoriam conduunt.

De fame temporibus Claudij.

Capitulum VIII.

Ed enim Baio quattuor annis nec integris principatu ministrato: Claudius impator succedit: sub quo fames satis dira vniuersum orbem terre obtinuit. Hoc tamen ita futurum longe ante nostris prophetae praedixerant. Sicut in actibus apostolorum refertur Agabum quendam prophetam famem magnam futuram sub imperatore Claudio denunciasset. Verum Lucas qui haec de Agabo refert: coniungi etiam hoc quod per Paulum et Barnabam fratres qui erant Antiochie: pro viribus vnusquisque sumptum miserint sanctio habitantibus hierosolymis. Et post haec addit dicens.

Martyrium Iacobi apostoli.

Ecclesiastice historie

Capitulū. IX

In illo ac tpe sine dubio tps quod sub Claudio fuit: cum fames erat designata: immisit inqt Herodes rex man⁹ suas affligere aliqs de ecclesia. z interfecit Jacobū fratrem Joānis gladio. De h aut Jacobo Clemēs alexandrinus etiā historiā quādā dignaz memoria: in septio disputationū suaz libro scribit platam ad se vsq; ex traditiōe maiorū. Quā qdem inqt z is q; obtulerat eū iudici ad martyriū: Jacobū scz: mot⁹ etiā ipse cōfessus esse esse chriānū. Ducti sūt inquit ambo parit ad suppliciu. Et euz ducerent in via rogauit Jacobū dari sibi remissionē. At ille paz pdeliberās: Pax tibi inqt: et osculatus est euz. Et ita ambo simul capite plexi sunt.

Ut agrippa z Herodes aplos psecuti continuo diuinā senserūt vindictā.

Capitulū. X.

Sed tūc inqt (vt ait scriptura diuina) vidēs Herodes q; de Jacobi nece gratū eēt iudeis: addidit ad huc: z Petrū cōiecit i carcerē: sine dubio etiā ipm punire volēs: nisi diuinū affuisset auxiliū. Quo angel⁹ ei noctu assistēs mirabiliter eū vinculoz nexib; absouit. z ad ministeriū pdicatiōis ire libez iussit. Et cū Petro qdem hec gesta sunt. Regis hō facin⁹ i aplos ppetratū dilatiōē nō patit vltionis: sed continuo vindex adest diuinit⁹ dextera. sicut historia in Aploz actib; cōscripta nos edocet. Cū inquit cesareā descendisset Herodes: z i die solēni pclara veste regia indutus ptribunali cōsedisset: ac de sublimi pcionaret ad populum. Euzq; popul⁹ acclamaret ei dei voces z non homis. statim inquit pcussit eū angel⁹ dei eo q; non dederit gloriā deo: et scatens vermib; expirauit. Miraculo aut dignū est tantā consonātiā diuinaz scripturarū: cū historiographo gentis illius deprehēdi. Ipe etem Iosephus de eisdez cōmemorans decimonono libro antiq; tū: his quib; infra scriptū est hec sermonibus refert. Tertiu inquit annū imperij iude totius expleuerat: cum forte cesaream que prius pygostratonis vocabat aduenit. Ubi cū in honorem cesaris spectacu-

la ciuib; ederet: votiuo vt videbat salutis cesaris die. Euzq; illuc totius puincie viri honore z facultatib; pditi cōuenissent. secundo spectaculoz die induit⁹ veste fulgēti ex auro argentoq; mirabiliter ptexta: incipiente die pcedit ad theatrū. Ubi cū primo solis radios argenteę vestis gremio suscepisset: repcusso splēdore duplicatā spectantib; lucē fulgor metalli vibrant; effudit: vt intuentib; pstringeret acie terroris aspect⁹. z p h plus aliquid de eo q; hūane nature est: artifex arrogātia mentiret. Ilico adulat⁹ vulgi cōcrepāt voces: honorē sonātes: s; exitiū pferētes. z hinc atq; hic caueis cōclamatib; de⁹ cōpellat: vt q; fieret p piti⁹ suppliciter exorat: dicentib; popul⁹ q; nūc vsq; ad hōiem te timuim⁹: sed ex h sup iā humanā naturā te esse fatemur. S; rex acclamationē ptrafas habitā non respexit: nec ipietatē illicite adulationis exhorruit: donec respiciens paulo post imitētes atq; isistētē capiti suo videret angelū: eūq; sensit continuo exitū sui ministrum que pri⁹ nouerat puifoz bonoz. Et ecce repēte cruciat⁹ eū ex dolore incredibili ventris atq; istatiōe corripuit: respiciēs q; ad amicos: En inqt ille ego deus vester ecce ppehor cōfestim z deturboz ex vita: qm quidē diuina p̄tus nup collatas i me fallas arguit voces. Et q; mō immortalis dicebar a vobis p̄ceps iaz iāq; rapior i mortē. S; suscipiēda est snia quā de⁹ statuit. Nam z vixim⁹ bāud cōtemnēdi: et longēnitatem que beata putatur expleuimus. Et cū hec dixisset: vi doloris vehement⁹ agitatus instanter ad palatiū reportat. Euzq; diuulgatū esset eū ppe die moriturū: ingens multitudo totius etatis z sex⁹ cōueniēs: moze patrio supcilia strati omnipotentī deo pro regis icolumitate supplicabant. omis aut dom⁹ regia planctib; et gemitibus personabat. Cum interim rex ipse in excelso solario recubans z deorsum respiciens: ac p nos pstratosq; omnes euz fletibus puidēs: ne ipse qdē tēpabat a lachrymis. Uerū cōtinuis quinq; dieb; ventris dolorib; cruciat⁹: vitam violentē abrupta quinq; gesimū etatis z quartū agens annū: regni vero septimuz. Quattuor etem sub Baio cesare annis regnauerat. Philippī tetrarchiā tribus annis obtinens. Quaz

to aut etiam Herodis sibi adiunges. tribus aut reliquis anis sub Claudio cesare exa-
cti: cum in ceteris quibus plurimis Josephus: tum in
his tam integre diuine scripture concordare
valde miratus sum. Quod hoc videtur in solo re-
gibus vocabulo variare: cum et tempus et actus et
res eundem ostendat fuisse. possibile est ut si-
cut in alijs quibus plurimis iudeorum nominibus iue-
nimus etiam: hunc duplici vocabulo nunc
cupatum quorum altero Lucas noster: alte-
ro usus sit et Josephus. Verum quoniam rursus
Lucas in actibus apostolorum introducit. Ba-
maliele cum de apostolis in iudeorum consensu
deliberatio fieret hoc ipso in tempore dice-
tem. Quia surrexit Theodas quidam: di-
cens se esse magum quendam: qui destru-
ctus est: et omnes qui sequebantur eum dis-
soluti sunt. Age etiam de hoc quid Josephus
in hoc eodem libro scripserit perferam.

¶ Theoda deperauerat populis:

Capitulum XI.

Ado inquit iudea percurante: dece-
ptor quidam magus Theodas no-
mie: persuadet populi multitudinem
sublatis proprijs facultatibus urbem ex-
cedere: et ripas Jordanis flumis obsidere.
Dicebat autem se etiam prophetam esse: et posse ver-
bi sui precepto flumini fluente dirimere et faci-
lem sectatoribus suis fluminis transitum
dare. Que cum diceret multos decepit. Fa-
ctus hoc non in longum recordie eius indul-
sit: sed imittit equitum turmam que ex impro-
bis irruens super eos: quibus plurimos quidem
peremit multos tamen et viuos cepit. ipsi
autem Theode caput desectum hierosolymam
reportauit.

De Helena regina Adiabenoium.

Capitulum XII.

Quod hoc idem scriptor etiam de fa-
me que sub Claudio facta est hoc
modo memorat. Per idem tempus in-
quit fames magis obsederat et Jude-
am. Qua tempestate regia nomine Helena mul-
tis pecunijs compati frumentum de Egi-
pto et hierosolymam delatum indigentibus mi-
nistrabat. Quid tam consonans. tanquam concor-
dans quibus hec sunt cum illis que in actibus
apostolorum scribuntur: ubi dicitur: quia discipuli
qui erant antiochie putauerunt vnusquisque
miserunt in ministerium sanctis habitantis

bus in iudea deferendum per manus Barnabe ac Pauli ac presbyteros dispensandum.
Helene hoc huius cuius historiographus
intulit mentionem: etiam nunc extat sepul-
crum nobile pro portis hierosolymorum
Regnasse autem apud Adiabenoorum gentes re-
fertur.

De Simone mago

Capitulum XII.

Aterea cum fides domini et saluatoris
nostri Iesu christi per omnem cresce-
ret mentes: et per dies singulos reli-
giones pagarent augmēta nequa quibus
nescit hostis salutis humane: sed urbem ma-
ximam que est caput omnium peruenit: et Simonem
illum de quo in superioribus diximus euocat
Luius nefarijs artibus adminicula ipse ma-
iora suppeditans plurimos urbis illius ci-
ues in erroris eius vincula coniecit. Desi-
gnat hec vir in scriptoribus nobilis: non mul-
to post apostolorum tempore exortus Justinus: de quo
suis in locis quod competere assignabimus.
Dic igitur in apologetico quem per fide no-
stra ad imperatorem Antoninum scribit de
his hoc modo refert. Et post ascensionem
inquit domini ad celum: instigabant demones
quosdam hominum: qui dicerent se deos esse quos
nos fugauimus. Simon denique quidam sa-
maritanus de vico qui dicitur Gytho: sub
Claudio cesare magicis artibus et opere de-
monum subleuatus: in urbe vestra que re-
gnum omnium tenet: quibus plurimis per phanta-
sias deceptis deus decretus est. et simula-
cria apud nos quasi deus honore donatus
est in flumine Tyberis inter duos pontes
collocati: habentis etiam titulum latinis li-
teris scriptum: Simoni deo sancto que et
omnes pene samarite: nonnulli etiam ex cete-
ris gentibus tanquam summum deum: et adorant et
confitentur. Sed et Selenem quandam erroris
eius ac deceptionis comitem: que prius in
peribulo steterat apud urbem Tyrus Fen-
cis cum ipso velut primo quandam mentem conse-
crauerunt. Nec quidem iustinus. Consona
hoc huic etiam Hyreneus scribit in primo aduer-
sus hereses libro. in quo vel quis ipse fue-
rit Simo vel quibus ipura eius opera atque doctri-
na plenius refert. que multum est ut inseram
his libris cum liceat uolentibus ea scire per
singula ex ipsis supradicti Hyreni libris vel
de hoc tibi vel de ceteris auctoribus dices

Ecclesiastice historie

farum hereseon et de venenatis eorum dogmatibus diligentius noscere. Caput igitur totius prauitatis: et principium omnis heresis a Simone cepisse accepimus. Et quo usque in hodiernum sectatores eius: simulantes adire se purissimam christianorum phiam: quam vident apud omnes castitate vite: et institutioni sanctitate mirabilem superstitionis idolorum quam deserere uiderent rursus vinculis innectunt: colentes et venerantes picturam et imaginem Simonis: et illius quam ei sceleris ac turpitudinis exitisse sociam diximus selectionem. his incensos odores offerunt: his sacrificia et libamina impura oblibant. Sed et horum adhuc nequiora et execrabiliora committunt. Aliunt enim esse quodam apud se ineffabilia: quod cum primo quis audierit mente excedat: et eorum quasi protute percussus velut attonitus maneat: et usque ad dementia veniat. Que cum ita sint aiunt impossibile esse vel scripture ea tradidi vel ore ac labiis proferi. Sic quod audit pro ueneratione ita se habere rem credit. Porro autem vere illa hominibus sunt que pro impunitate et obscenitate sui: castis et pudicis auribus execrabilia et penitus horrescenda ducunt. Quicquid enim illud est turpe et impurum quod excogitari a quocumque potest: omni hoc impurum esse illud tradit quod iniquatissime huius heresis mystice tectum apud se reservari pollicetur arcanum: in felicibus per hec mulierculis et peccatis ut ait apostolus oneratis detestabiliter illudentes. Hunc igitur talium malorum patrem et auctorem per idem tempus. Simonem ex apparitione suorum numero diabolus suscitans: ad urbem maximam ire compulit. Rhomam: ut ibi potentissimis athletis domini ac saluatoris nostri Iesu christi apostolis: in hoc ipsum ab eo subrogatus subsisteret. Sed diuina virtus et gratia (in maximo precipue certamine) nunquam deserit suos: que in censam maligni flammam tota celebritate restinguit: et omnem altitudinem destruit extollentem se aduersum sciam dei. Propter quod neque Simon neque alius quis ingressus tunc aduersus apostolos domini potuit obtinere que veritatis lux et uerbi diuini claritas: que ob salutem hominum nup obfulserat: per apostolos suos totius mendacii discussa caligine: de humanis mentibus ignorantie tenebras effulgabat. Denique superdicitur magus ueriluminis fulgore percussus: cecitatem continuo male sane mentis incurrit. quippe qui iam et prius in

iudea per apostolum Petrum de his que gerebat sceleribus profutatus transmarinam aggressus est fugam. et ab oriente ad occidentem usque perdidit: nusquam sibi uitam nisi in fuge subsidio: sperans. Is igitur urbes Rhomam ingressus uires amminiculo assistentibus sibi et adherentibus demoniacis protute quam paredrum uocant: breui tempore tantum malorum uenit profectus: ut etiam simulacra a ciuibus rhomanis tanquam deo honore potiret.

De predicatione apostoli Petri apud urbem Rhomam.

Capitulum. XIII.

Sed non in longum permanet fraude quasi ta diuinitas. Continuo namque in ipsis Claudiam tempore clementia diuine prouidentie: prebatissimum omnium apostolorum: et marie fidei magnificentie et protute merito primo principem Petrum: ad urbem Rhomam: uelut ad uersas humani generis contem perniciem repugnaturum deducit: ducem quedam et magistrum militie sue: scientem diuina prelia gerere: et protute castra ductare. Iste adueniens ex oriente: partibus ut celestibus quidam negotiatorum: mercimonia diuinitatis si quis uelit apparere parat: aduexit: et salutaris predicationis uerbo primo in urbe Rhoma euangelium sui clauibianuam regni celestis aperuit.

De euangelio secundum Marcum

Capitulum. XV.

Sicut cum rhomane urbi clarum uerbi dei lumen fuisset exortum. Simonis quidem tenebre cum suo auctore restincte sunt. Sermo autem ueritatis et lucis que per Petrum predicabatur: uniuersorum mentes placido illustrauit auditu. ita ut quicquid die audierit eum nulla unquam satietas fieret. Unde neque auditio eius sola suffecerat: sed Marcum discipulum eius omnibus precibus exorabat uti ea que ille uerbo predicabat: ad perpetuam eorum admonitionem habendam scripture traderet: que domi: forisque in huiusmodi prebimeditationibus permaneret. Hec prius ab obsecrationibus desistit: que orauerat impetrabat. Et hec fuit causa scribendi que secundum Marcum dicitur euangelium. Petrus quoque ut per spiritum sanctum religiosum se spoliatum copit furto dilectatus est fidem eorum per hec deuotionemque considerans: factumque confirmauit et in perpetuum legendam scripturam ecclesie tradidit. Clemens in sexto disputationum libro hec ita gesta describit

esse. Quis sile dat testimoniū etiā Hierapoz-
lites Ep̄s noīe Papias: qui z hoc dicit q̄
Petr̄ i p̄ma epla sua quā de vrbe Rhoma
scripsit meminerit Marc̄: in qua tropice
Rhoma Babiloniā noīauit cū d̄t. Salu-
tat vos ea q̄ in Babilone electa est ecclia:
et Marcus filius meus.

Ut prius Marcus p̄ Egyptum christi
noticiam predicauit.

Capitulum XVI.

Nunc autē Marcū tradūt p̄mū ad
Egyptū prexisse: atq; inibi euāge-
liū qd̄ ipse cōscripserat p̄dicasse z
ip̄m p̄mū eccliaz ap̄d Alexandria
p̄stituisse. Tāta autē refert mltitudo credē-
tū viroz ac muliez p̄mo igressu exemplo
sobrietat̄ ei⁹ z p̄inētie cōgregata: vt etiā
cōuersatio eoz q̄ p̄ ip̄m crediderūt: z vita
tot⁹ abstinentie: ac frugi eoz: sobria q̄ cōui-
uia: libroz memorie mandarent a viro di-
sertissimo Filone quē sermo tenet t̄pibus
Claudij impatoris Rhomā venisse: et Pe-
trū aplūm vidisse: atq; ei⁹ adbesisse collo-
quijs p̄bū dei p̄dicatis. Qd̄ valde est veri-
simile. qz z scripturā istā quā dixim⁹: posteri-
orib; ab eo t̄pib; cōstat esse cōpositā. In q̄
euidētissime oīa ecclie iustituta cōplectit̄:
que z tunc tradita sunt. et in hodiernū ser-
uant a nobis. Sed z abstinentiū vitas: eoz
dūtaxat q̄ nūc in ecclesijs vel monasterijs
degūt describit ad liquidū. Un̄ planē ma-
nifestissime p̄dit nō solū sciēs q̄ nostra sūt:
sed z amplectēs q̄ppe qui diuinis laudib;
extulit sui t̄pis aplicos viros: ex hebreozū
q̄ntū intelligi dat p̄cipue genere credētes:
qm̄q̄dem cōstat q̄ hi q̄ sub aplis ex israeli-
tis credebant iudaicis adhuc institutōib;
et leḡs obseruationib; inherēbant.

Qualia de abstinentiis apud Egyptū Fi-
lo scribit.

Capitulum XVII.

Ic igitur describēs hec in libello
quē de vita theoretica vel sup̄liū
cū articulauit: nihil oīno de p̄prio
vel extrinsecus addidit: sed p̄mo
oīm viros ip̄os cultozes z femias cuz ip̄is
ait cultrices appellari. Tām s̄o hui⁹ voca-
buli vel ex eo ductā q̄ conuenientius ad se-
anias tanq̄ rudes z agrestes excolerēt: vl̄

q̄ erga dei cultum pura z integra consciē-
tia p̄durarent. Quod nomen siue ipse im-
posuit p̄mus illis ex ip̄oz actib; colligēs:
siue vere in initijs ita appellabantur. qui
fm euangeliū viuēbant anteq̄ christiano-
rum appellatio p̄ oēm locū diffūderet: ni-
hil interest dūmō ex ip̄is reb; nomen ad q̄s
ptineat comprobet. Dicit ergo p̄mo oīm
q̄ renuncient cunctis facultatib; suis q̄ se
ad huiuscemodi p̄hiam dederint: z bonis
suis quibus interest cedant. Tum deinde
q̄ oēs etiā vite sollicitudines p̄cul abijciāt
z extra urbem egressi in hortulis vl̄ exigu-
is q̄busq; agellulis degant: refugiētes im-
paris p̄positi cōsortia: et uite dissimilis cō-
tubernia: scientes impedimēto esse hoc ar-
duum volentib; iter virtutis icedere. Ta-
li quippe ordie calozefidei incidati hi qui
p̄mitus credebant vitam duxisse memo-
rant: sicut euidenter in actib; ap̄loz legim⁹
scriptum. qz oēs qui credebant sub aplis
possessiones suas z p̄dia vedētes p̄cia po-
nebant ante pedes apostolor̄: z diuidebā-
tur unicuiq; put opus erat: ita vt nō esset
quisq; in eis egens. Quia s̄ z hic filia scri-
bit geri ab his q̄ apud Alexandria crede-
bant sicut illi q̄ in hierosolymis ante credi-
derūt certū est q̄ idē actus: eadēq; institu-
tio eandem sine dubio z religiōis fidez de-
signet. Deniq; libro ipsi de quo supra dixi-
mus tale inicitū dedit. In mult; inquit est
orbis terre partibus hoc genus hominū
oportebat nanq; p̄fecti huius boni parti-
cipem fieri omnē greciā: omnēq; barbariā
In Egypto t̄n maior est copia p̄ singla que
q̄ territoria: p̄cipue autē circa Alexandria
Nam optimus q̄sq; ex omnib; loc;: velut
ad vberis patrie glebā: festin⁹ occurrit co-
lonus. Regio quedam est philosophiema-
gisq; frugib; oportuna. sup̄ lacum cui ma-
rie nomē est sita: colliculis q̄busdam mol-
liter z clementer erecta: ad munimentū si-
mil atq; aeris tēperie cōmoda. post hec d̄
script̄: eoz habitaculis vt se habeat singu-
lorum qualitas z situs: etiam de ecclesijs
que apud eos sunt ita dicit. Est autē inquit
in singulis locis p̄secrata oratiōis dom⁹
que appellat̄ semmon vel monasteriū. Sē-
mon autē in nostra lingua significare potest
honestoz p̄uenticulū. in quod succedētes i-
quit honesta z casta vite mysteria celebrāt

Ecclesiastice historie

Nihil illuc profus quod ad cibum potumque pertinet inferentes: vel ad reliquum humani corporis mysteria: sed legimus in libris et volumina prophetarum: hymnos quoque in deum ceteraque his similia in quibus discipulis atque exercitiis instituti: ad perfectam beatamque vitam studijs iugiter coalescant. Et post aliquanta iterum dicitur. Ab ortu autem diei usque ad vesperam omne eius spatium in studio exercitijs ducitur. quibus ad divinam prophetiam per sacras litteras imbuuntur patrum leges in allegorica intelligentia deducetes. Quoniam quidem formas esse et imagines ea que in legibus littera scripta sunt opinantur late in intrinsecus profundi cuiusdam divinique mysterij. Habent autem etiam disputationes quasdam et interpretationes veterum virorum: quod et auctores ipsi idem propositi hereseos extiterunt. Quos eis allegorice ac figurative intelligentie norma: quod plurimis scriptorum suorum constat tradidisse mentem: quorum illi velut itineris sui ducem et auctorem instituta pariter sequuntur et more. Hec autem dixisse hunc virum certum est de evangelicis atque apostolicis libris. In quibus quoque lex et prophetia spiritualiter intelligi debet edocetur. Post pauca rursum etiam de eo quod psalmos faciat novos ita scribit. Itaque non solum subtilius intelliguntur hymnos veterum: sed et ipsi faciunt novos: in deum omnibus eos et metris et sonis honesta satque suavi compositione modulantes. Multa quidem et alia in eodem libro enumerat: quod a nostris vel in ecclesia vel in monasterijs exercent. Sed sperandum nobis est illa ex omnibus dicere: que ecclesiastica proprie continent formam. Ex quibus citius manifestum esse debet ad ecclesiam pertinere que scripta sunt. Atque ergo. Continentiam vero velut fundamentum quoddam primo in animo collocant: et ita demum reliquas super hanc pergunt edificare frutes. Cibum potumque nullus eorum capit ante solis occasum: vicemque temporis lucis cum prophetie studijs: curamque corporis cum nocte sociantes. Nonnulli autem etiam post triduum in comitione veniunt cibi quos scilicet edacior studio famem purget. Jam vero hi qui in eruditionibus sapienter: et in profundiore intelligentia sacrorum voluminum conversantur: tanquam copiosis dapibus inhiantes expleri nequeunt et comitendo acriter inflamantur: ita ut nec quarto iam nec quinto: sed sexto demum die non tam desiderantque necessarium corpori indulgent cibum. Hec Philonem de nostrorum institutionis referre quis potest dubitare: Quod si

cui videtur adhuc ambiguum: adhibebimus etiam alia eius dicta: que nulli omnino nisi nostris tantummodo convenire etiam fidelissimum quod scilicet fatebitur. Atque ergo. Cum viris autem quos discimus sunt et femine. In quibus plures iam grandevae sunt virginis: integritates casti corporis non necessitate aliqua: sed devotione servantes. dum sapienter studijs semet gestunt non solum animo: sed et corpore consecrare indignum autem dicentes libidini mancipare vas ad capiendam sapientiam preparatum: et odere mortalem partem eas a quibus divini verbi concubitus sacrosanctus et immortalis expetitur: et quo posteritas relinquat nequaquam corruptele mortalitatis obnoxia. Quod si ad huc parum videtur istud: audi quod post aliquanta scribat. Tractat autem sacrorum: iquit voluminum huiusmodi habent ut magis allegorice opinionibus utantur quam quid est omnis lex viris istis videtur animalis esse similis: quod corpus quidem habeat ipsam litteram: et ea que secundum litteram designant: animam vero occultam in littera spiritalem et inuisibilem sensum: que illi ab autoribus suis edoceri: sublimius et nobiliter velut insipientes per speculum contemplantur. ex ipsi etiam nominibus admirandam quosdam species intelligentie preferentes. Quid autem addere his opus est etiam de comitionibus eorum que scribit: et ut seorsum quidem viri: seorsum etiam in eisdem locis femine congregentur. et ut vigiliis sicut apud nos fieri moris est pagant: et maxime diebus illis cum passionis dominice solennitas celebratur cum in ieiunijs prenoctare et lectionibus sanctis auditum prebere consueverunt. Que omnia supradicta vir eo ordine: easdemque consequentia qua apud nos geruntur expressit. Et ut unus ex omnibus surgens in medio psalmum honestis modulibus concinat utque precipienti eivum versiculum omnis multitudo respondeat: atque in ipsis diebus in terra recumbentes: sicut antiqui moris fuisse dicitur. Unum quidem nemo omnino (ut ipse ait) ne gustu quidem contingat: sed nec qualibet carne. tantum autem aqua sit eis poculum: et panis cum sale vel isopo cibus. Addit autem adhuc his: quomodo sacerdotes vel ministri exhibeant officia sua: vel que sit supra omnia episcopalis apicis sedes. Que cuncta si quis plenius vult et exploratius discere: ostendemus ex quo ista fonte debet haurire.

In quibus supradictus vir ecclesiasticæ institutionis initia: et originē aplice atq; euangelice traditionis interuit. Est autē idē Filo affluentissim⁹ q̄dem in eloq̄ntia: in sensib⁹ autē pfundissim⁹: et i interpretatiōe atq; intelligentia diuiaz scripturaz subtilissim⁹ copiose inueniēs: et copiosius eloquens. Multa dñiq; diuini nob etiā ipse ingenij sui monumenta dereliquit.

Quāti ad nos Filonis puenerint libri.

Caplm. XVIII.

Drimo q̄demp ordinē in Genesim scripsit libros: q̄s articulauit sacre legis explanatio figurat. Tuz deide z alios p̄tinētes sparsim de diuersis caplis q̄ōes in q̄b⁹ q̄ req̄ri d̄beāt z p̄ponit z soluit: q̄s q̄ōes z absolutōes de Genesi z Exodo articulauit. Sūt z ali⁹ libri q̄ sup scribunt z p̄positionū: q̄ sunt d̄ agricultura duo z de temulētia duo. Sed z ali⁹ q̄ plurimi extāt ei⁹ libri: diuersis vocabulis adnotati. sicut est: que sint p̄ quibus mens debet orare deū. z de p̄fusione liguarū: de natura z inuētiōe: de his q̄ p̄gregari debeant ad erudiendū: z q̄s sit q̄ heres sit diuinorū: q̄ sit equaliū z inequaliū diuisionē: Itē de trib⁹ p̄turbib⁹ quas describit cū ceteris Moyse. Itē de his q̄z in sc̄ptur⁹ nomina cōmutata sunt: z q̄b⁹ ex cāis cōmutata sint. In quibus refert se scripsisse etiā de testamentis p̄mū z secundū. Et ali⁹ liber ei⁹ de captiuitate z d̄ vita sapiētis: ei⁹ qui secundū p̄fectā iusticiā z leges naturales p̄sumat⁹ est. De gigantib⁹. De eo q̄ incōuertibile sit q̄d diuinū est. De Moyse vita libros quinq;. De eo q̄ a deo sint somnia. Nec pene oia i Genesim scripsit. Sed in Exodū q̄stionū z absolutiōnū. libri q̄nq;. De tabernaculo dei. De decē verbis legis De his q̄ inferunt sub specie d̄calogi. z de animalib⁹ q̄ sacrificijs deputata sunt et que sūt species sacrificiorū. Que sūt p̄posita in lege bonis p̄mia: et malis maledicta. Tū p̄ terea singulares ei⁹ libri d̄ prouidētia. De iudeis apologetic⁹ liber: h̄ ē de vita vrba na et ad Alexandrū dicētē rōnem h̄ie muta aīalia. De eo q̄ seru⁹ sit oīs qui peccat Itē ali⁹ de eo q̄ liber sit oīs q̄ bonis studijs opaz p̄bet. De vita theoretica vel sup̄plicū hic ipse. in q̄ z de aplice viris esse que scripta sunt supra edocum⁹. Sed et int̄

p̄tationes noīm hebraicorū que sunt in lege z prophetis. Hic t̄p̄ib⁹ Baij impatoris rhomā p̄fect⁹: cū de impietate atq; impunitate Baij q̄s plima scripsissz: q̄ p̄ ironiā d̄ virtutib⁹ articulauit: z ea senatui recitassz in tanta d̄ admiratione habit⁹: vt bibliotheca digna ei⁹ scripta decernerent. Uez p̄ idē t̄p̄s Paulo ap̄lo ab hierusalē i circūitu et vsq; ad illiricūz p̄dicationē p̄bi d̄fici ministrante. Claudius impator iudeos vrbedepellit. Tūc Aq̄la z Puscilla cū ceter⁹ iudeis expulsi: Asiam veniunt: ibiq; coherēt ap̄lo: tū p̄mū ecclie inibi fundamēta iaciēt: sicut edocet liber de Actibus apostolorum conscriptus.

Cuiusmodi clade cōpresserint iudeos ipso die paschalis.

Caplm. XIX.

Laudio h̄o ad huc i impio p̄durāte: in ipsa solēnitate pasche tanta iudeis p̄turbatio z vastitas hierosolymis accidit ex seditiōe cōmota: vt illi soli q̄ i forib⁹ tēpli p̄stipatiōe p̄lī necati sūt: triginta milia iudeorū nūeraret z conuersus est dies fest⁹ eorū i luctū. Sz z alia q̄s plima iudeis mala irrogata. Iosephus per hec p̄ba designat.

Qualia etiā sub nerōe hierosolymis gesta sunt.

Caplm. XX.

Laudi⁹ inq̄t Agrippā filiū Agrippæ iudeorū regē p̄stituit: Felicē h̄o totius puincie Samarie q̄z z Galilee: z regiōis q̄ d̄z trās iordanē p̄curatorē misit. Et p̄ pauca addit etiā hec Inflāmat autē z seditio acerbissima a p̄t̄ificib⁹ aduersuz sacerdotes z p̄mos plebis hierosolimorū: q̄z singuli p̄qrētes sibimet p̄ditoz iuuenū z nouis reb⁹ gaudētū manū: duces semetipsos p̄prie factōis istituebant: q̄ colligētes ad inuicēz p̄mo puicij lacessere: tū deinde z saxis inuicē sternere. nec q̄s q̄ erat q̄ coerceret. sed agebant oia tanq̄ in vrbe nō habentes rectorē. Igitur p̄t̄ifices in tantam venere preruiā: vt seruis suis ad areas missis inuaderēt decimas q̄ sacerdotib⁹ debebantur. Et accidebat: vt nō nulli ex minorib⁹ sacerdotibus quorū alimonie vi fuerant direpte: inedia deperirent. Ita seditiōnū violētia ius: fasq; cōfuderat. Itē post pauca subiūgit etiā hoc. Flōnunq; autē etiāz in media ci

Ecclesiastice historie

uitate occurrētes sibi trucidabāt: p̄cipue in dieb; festis sicarij plebīb; admitti oc-
cultat; pugionib; oberrātes: vt q̄sq; desi-
gnat̄ eis comin̄ incidērat p̄mebāt: et ar-
te nefaria cū corruisset is quē occulto vul-
nere strauerā. Tū idē ipi p̄cussores velut
indignar se simulabāt aduersum eos qui
hec i media vrbē cōmitterent: atq; hoc mō
occulta eoz facinora p̄manebāt. Et p̄mo
oim ab his Jonathas p̄ntifex interficit̄:
post illū q̄ plurimi iugulant̄: ita vt iā ipis
mortib; esset grauior met̄ mort̄: dū vnus
q̄sq; q̄si in p̄cinctu semp posit̄ p̄ momen-
ta singula speraret interfici. Post hoc aut̄
interiect̄ q̄busdā addit etiā ista

De egyptio cuius actus ap̄loz faciunt
mentionem.

Capitulū. XXI

O Rau⁹ v̄o oī hac vastatiōe afflixit
iudeos Egypti⁹ q̄dā falsus p̄phe-
ta. Qui cū venisset ad Iudēā: hō
mag⁹ fidē sibi p̄phete magica arte
cōsciuit: et p̄tinuo ad triginta milia virozū
cōgregās: et ductās eos p̄ desertū: puenit
cū ipis ad montē q̄ vocat oliueti: paratus
inde irruere hierosolymā: et vi ac potesta-
te vrbem tenere: simulq; rhomanoz p̄resi-
dia ac plebē tyrānti sue subiugare: fret̄
p̄ oīa his q̄s secū duxerat satellitib;. Sed
conat̄ ei⁹ p̄uenit Felix: cōfestimq; euz
armatis obuia p̄gens: secū etiā plebe reli-
qua cōspirāte. cōgressiōe facta: Egyptiuz
quidē cū paucis in fugaz vertit. p̄emptis
v̄o alijs: alijs etiā captis temere cepta fa-
cile restrixit. Hec i secūdo historiāz libro
Joseph⁹ refert. Opere p̄reuiuz t̄n est: hec q̄
de Egyptio scribit: cū illis q̄ i ap̄loz acti-
bus designata sūt cōpare. vbi sub Felice
tribunus q̄ in hierosolymis erat: ad Pau-
lum in quē iudeoz fuerat cōmota seditio
dicit: Nōne tu es egyptus ille q̄ ante hos
dies cōcitaueras populū: et eduxeras in
desertū ad quattuormilia hoīm sicarioz.
Sed sufficiāt ista de Felice.

Quēadmodū d̄ Judea Paul⁹ Rhomā
missus in vinculis oī culpa liberat⁹ sit.

Capitulū. XXII

Posterea Claudio tredecim ānis et
octo mētib; rhomanoz impio per-
functo: Nero suscepit p̄ncipatus.
A quo Fest⁹ mittit̄ in iudeam suc-

cedere Felice: apud quē causa dicta Pau-
lus vincet⁹ mittit̄ rhomā: Aristarco secuz
comitāte: quē cōsequēter i eplis suis cōca-
pitiū appellat. Sed et Lucas q̄ et actus
ei⁹ ceterozq; ap̄loz describit: sed p̄cipue
Pauli. de q̄ etiā h̄ in fine designauit q̄ bi-
ennio in vrbē Rhoma posit⁹ v̄bū dei p̄e-
dicabat nemine p̄hibente. Quē t̄n affuisse
sibi et defendisse se ap̄d Nero: et rursum
p̄fectū esse ad p̄dicatiōis officiū sermo cō-
firmat. et post h̄ denuo redisse ad supradic-
tam vrbē vbi et martyrio p̄sumat⁹ ē. Tūc
euz in vinculis posit⁹ secundā ad Timo-
theū scribebat eplam in qua et d̄ p̄ma sua
defensiōe: d̄ p̄n̄ simul idicat passiōe. Su-
scipe ergo de his singulis testimōia. In p̄-
ma inq̄t ip̄e Paul⁹ mea defensione nemo
mibi affuit: sed oēs me dereliquerūt: Nō
illis imputet. Dñs em̄ astitit mibi et cōfor-
tauit me: vt p̄ me p̄dicatio compleret̄. et au-
diant oēs gentes. quia liberat⁹ sum de ore
leonis. Manifestissime p̄ hec designat. qz
primo quidē vt per ip̄m cepta p̄dicatio
cōpleret̄ liberatus est de ore leonis: Nero
nem scz in leone p̄ crudelitate significās.
Tum deinde in cōsequētib; adijcit et di-
cit. Liberauit me dñs de ore leonis. P̄e-
uidebat em̄ in spū cōsummationez suam:
p̄pter qd̄ et dixit: quia liberat⁹ sū de ore le-
onis. Et itez Liberauit me dñs ab omni
op̄e malo: et saluū faciet i regnū suū celeste.
significās p̄ hec q̄ esset p̄festi martyrio co-
ronādus. De quo t̄n euidentius in eadem
epla dicit scribēs. Ego em̄ inq̄t iā imolor
et t̄ps regressiōis mee inītat. hec aut̄ dicta
sunt a nobis vt ostenderem⁹: quia non co-
tpe quo Pauli actus in vrbē Rhoma con-
clusit Lucas: martyrio p̄funct⁹ ē Paul⁹
Potuit em̄ fieri vt in inīty ad huc lentior
esset Nero et defensione Pauli p̄ n̄ro do-
gmate nō asp̄nant̄ acceperit. p̄cessu v̄o t̄pis
cum ceteris malis aucta sit eius etiā in
ap̄stolos seuitie rabies.

Ut sit passus Jacobus qui frater domi-
ni est dicit⁹.

Capitulū. XXIII

Sic iudei posteaq; Paul⁹ ad cesa-
rē quē appellauerat a Festo trans-
missus ē: et frustratas insidias q̄s
ei retenderāt videbāt: in Jacobuz
fratrem dñi imanitatem neq̄tie sue p̄tunc
cui ep̄alis i hierosolymis delata ab aplis

fueraſſet ſedes. Quēq; h̄ mō adhortati ſūt
pductū in mediū: abnegare eū fidē ch̄i
corā ipſo p̄lo expetūt. At ille cōtra oīm
opinione: voce ſatis libera z mlto maio
re q̄ vellent corā vniverſo p̄lo cū oīm
fiducia p̄fiteri: filiū eē dei ſaluatorē z do
minū noſtrū Jeſū ch̄m. Tū illi nō ferēs
tes tā graue: z tālibet testimoniū viri: p
eo maxie q̄ iuſtiſſim⁹ ap̄d oēs habebat:
ob religioſe z p̄tinētissime vite merita i
necē ei⁹ p̄tunſ: fauete ſibi occaſiōe tem
pori ex morte rectoris. Cōtigit ei feſtū p
idē t̄p̄s obire apud iudeā: z ſine rectore
ac p̄ncipe eſſe puincia. Nā mort⁹ Jaco
bi modus iā q̄dem z i ſupiorib⁹ a nobis
Elemētis ſermonib⁹ indicat⁹ eſt: cū de
pinna tēpli eū p̄cipit arū: z fullōis p̄cuſ
ſum vecte deſcripſit: Explorati⁹ tamēd
eo Egeſippus: q̄ poſt ipſas ſtatim p̄mas
ap̄loz ſuccēſſiōes fuit: in quito cōmen
tarioz ſuoz libro bis verbis refert. Su
ſcepit in q̄t eccliaz cū ap̄lis frat̄ dñi Ja
cob⁹: q̄ ab oib⁹ cognoſcat⁹ e iuſt⁹: ab ip̄i⁹
dñi t̄p̄ib⁹ p̄durās vſq; ad nos. Et ml̄ti q̄
dem Jacobi vocati ſunt: ſed h̄ ex vtero
matris ſue ſanct⁹ fuit. Vinū et ſice ram
nō bibit: ſed neq; aial māducauit. ferrū
i caput ei⁹ nō aſcēdit. oleo nō ē punct⁹:
balneis nō eſt vſus. Quic ſoli licebat in
trouire i ſanctas ſanctoz. Neq; eni lanceo
vtebat indumēto: ſed t̄m ſyndone. So
lus ingrediebat tēplū: z iacebat ſup ge
nua ſua: orās p̄ p̄li indulgētia: ita vt orā
do callos faceret i genib⁹ ad modū ca
meli ſp̄ genua flectēdo: nec vnq; ab ora
tione ceſſando. Itaq; p̄ incredibili hac
p̄tinētia z ſūma iuſticia appellat⁹ eſt iu
ſtus. z oblias qd̄ ē iſterptatū munimētū
p̄li z iuſticia: ſic z p̄phete idicarūt d̄ eo:
Quidā aut̄ d̄ ſeptē herēſib⁹ q̄ erāt i p̄lo
de q̄b⁹ ſup̄ ſepſim⁹: interrogabāt eum
qd̄ eſſet oſtiū iēſu. At ille dicebat hunc
eſſe ſaluatorē. Ex q̄b⁹ aliquanti credide
runt: qz iēſus eſt ch̄us. Ille aut̄ herēſes
q̄s ſupra dixim⁹: nō crediderūt neq; ſur
rexiſſe euz neq; v̄turū: vt retribuatur vni
cuiq; ſm̄ opa ſua. Qui vero credidē: p̄
Jacobū crediderūt. In q̄b⁹ euz ml̄ti ex
p̄ncipib⁹ credidēſſent: p̄turbatio erat iu
deorū z ſcribarū z phariſeoz dicētium.
Nihil iā ſupeſt qn̄ oīs p̄pls credat i Jeſu

ſum qz ip̄e ſit ch̄us. Cōueniētes igiſt ad
Jacobū dicebant ei. Dram⁹ te vt reuo
ces p̄lm: qz ecce errat in Jeſum putās
qz ip̄e ſit ch̄us. Dep̄camur q̄ te vt ſuade
as oīmib⁹ cōueniētibus i die paſche de
Jeſu. Tibi enim oēs obtinam⁹ z de te
tā nos. q̄ p̄pls testimoniū ferim⁹: qz iu
ſtus es z p̄ſonaz nulli⁹ accipis. Tu er
go ſuade p̄lo de Jeſu ne erret. qz oēs
tibi obedim⁹. Aſcēde itaq; in excelsū
locū pinne tēpli: vt in edito poſitus ap
pareas oib⁹: z p̄ba tua audiant a cūct⁹:
qz in diebus paſche p̄uenit nō ſolū iu
deorū: ſed z gētiliū multitudo. Statue
rūt igiſt ſupradicti ſcribe z phariſei Jac
obū ſupra pinnā tēpli. z voce maḡ cla
mātes ad eum dicūt. Viroz iuſtiſſime
cui oēs nos obtinere debem⁹: qm̄ popu
lus errat poſt Jeſum q̄ crucifix⁹ ē enun
cia nobis qd̄ ſit oſtiū Jeſu. Tunc Jaco
bus ad eos ingēti vocerūd̄it. Quid me
interrogat⁹ de filio hoīs? Et ecce ip̄e ſe
det i celo a dextr⁹ ſūme p̄tutis. z ip̄e ven
tur⁹ ē in nubib⁹ celi. Cūq; hac reſpōſiōe
et testimoniū Jacobi ml̄ti ſatiſfactum
eēt: z libēter audirent q̄ Jacob⁹ p̄teſta
tus ē: ceperūt gl̄ficare deum et dicere:
Daſanna filio dauid. Tūc rurſuz ip̄i ſcri
be z phariſei ceperūt ad inuicēz dicere.
Vale fecim⁹ tale testimoniū p̄ſtare de
ieſu. Sz aſcēdam⁹ z p̄cipitem⁹ hūc de
orſum: vt ceteri terreat⁹ z nō credāt ei:
Simul z voce maḡ exclamauerūt dice
tes. Do z iuſt⁹ errauit. Et cōpleuerunt
ſepturā q̄ in Eſaia ſcripta ē dicētē. Au
feram⁹ iuſtū: qm̄ inutilis nobis eſt: p̄te
rea fructū operum ſuoz manducabūt.
Aſcēderūt q̄ z p̄cipitauerūt eum: z dice
bāt ad inuicē. Lapidem⁹ Jacobū iuſtū
Et ceperūt eū v̄gere lapidib⁹. Qui des
iect⁹ nō ſolū mori nō potuit: ſz p̄uerſus
ſup genua ſua p̄cumbēs dicebat. Rogo
dñe de⁹ p̄ remitte eis p̄ctm̄: nō eni ſci
unt qd̄ faciūt. Cūq; eū talia orātē lapidi
bus purgerēt deſup: vn⁹ de ſacerdotib⁹
de filijs rechab filij rechabī: de q̄b⁹ p̄te
ſtat Hieremias p̄pheta: exclamauit di
cēs. Parcite q̄ſo: Quid facitis? Pro vo
bis orat iuſt⁹ hic quē lapidat⁹. Tūc vn⁹
ex ip̄is fullo arrepto fuit: in quo res ex
p̄mi ſolēt: cerebro ei⁹ illiſit. z tali mar

tyrio cōsumat⁹ est: ac sepult⁹ in eodē lo-
co petēplū. Hic ē q̄ extitit veritat⁹ tes-
tis iudeis et gētib⁹: qz Iesus ē ch̄s. Et
nō mlto post oppugnatio cōsecuta est
Vespasiani. Hec lati⁹ q̄dem: sed p̄sonā
ter Clemēti etiāz Egēsi⁹ retulit q̄ ita
mir⁹ q̄dem et ap̄d oēs hoies op̄inatissim⁹
in obseruatōe tot⁹ iusticie Jacobi
habebat: vt et iudeoz prudētes q̄q̄ cre-
derēt hāc eē causam statim p̄secute op̄-
pugnatiōis hierosolymoz: q̄ i illū scele-
ratas iniecerint man⁹. Et Joseph⁹ ita si-
bi videri euidēt⁹ idicat p̄ hec. Que oīa
in q̄t acciderūt iudeis: p̄ vindicta Jaco-
bi iusti: q̄ erat frat̄ Iesu qui dicit⁹ ch̄s:
quē iustissimū et p̄ssimū oīm p̄fessione
virū iudei interfecerūt. Idēq̄ etiā mor-
tē ei⁹ in vicesimo antiq̄tatū libro his p̄-
bis designat. Mittit autē cesar Albinū
iudee p̄fectū Festi morte compta. Ana-
nias autē iunior quē p̄tificatū suscepit
se supra dixim⁹: p̄teruis admodū et in-
solēs morib⁹ heresim defendebat sadu-
ceozū: q̄ in iudicijs crudeliores ceteris
iudeis vident⁹: sicut iā sup̄ dixim⁹. Hic
insolētie sue t̄ps datū credēs ex morte
Festi: p̄fessuz iudicū puocat et introdu-
cit i mediū frat̄ Iesu q̄ dicit⁹ ch̄s Ja-
cobū noīe: et alios q̄ plurimos q̄s velut
p̄tra legē gerere inculans tradidit lapi-
dādos. Qd̄ facin⁹ siq̄s ex ciuib⁹ modes-
tior fuit: et equi ac leg⁹ obseruatior gra-
uissime tulit: Qui etiā occulte legatio-
nē ad cesarē mittūt: orātes euz scribere
Ananie ne hoc agat: qz nec prius huius-
cemodi facinora recte commiserit. Qui
dā autē ex ip̄is etiāz Albino occurrūt de
Alexādrīa ad ip̄os iter agētī: atq̄ edoz
cent q̄ nō licuerit Ananie se incōsulto
cōfessuz iudicū conuocare. At ille cōmo-
tus ex his q̄ dicta sūt: cū indignatione
scribit ad Ananiā: cōminat⁹ ablaturus
se ab eo iudicādi potestātē qua nō recte
vtebat⁹: qz et Agrippa rex euz trib⁹ solis
mēsib⁹ functū h̄ honore puauerit. et Je-
sum dammei filiū i locū eius subrogas-
uerit. Hacten⁹ etiā de Jacobo: cui⁹ illa
habet eplā q̄ p̄ma scribit⁹ inter eas q̄ ca-
tholice appellant⁹. Sciēdū tamē est q̄ a
nōnullis n̄ recipiat⁹. nec facile q̄s antiq̄-
rum meminerit ei⁹ sicut illius quidem

que dicit⁹ Iude: q̄ et ip̄a est vna de septē
Hos tamē scim⁹ etiā istas cuz ceter⁹ ab
omnibus pene ecclesijs recipi.

Post Marcuz primus ep̄scopus
Alexandrine ecclesie ordinatus sit An-
nianus. Capitulū. XXIII.

Sit Hironis p̄mo imperij an-
no post Marcū euāgelistā eccle-
sie ap̄d Alexandriā Annian⁹ sa-
cerdotiū suscepit. S; Hero res-
gni sibi potestate cōualecēte: post mlta
q̄ anio p̄ceperat nefaria et impura flagi-
cia ad ip̄am q̄z iā diuinitat⁹ tendebat in-
iuriā. Lōgū estz n̄o operi incōueniens
p̄bra ei⁹ flagiciaq̄ describere. maxie cū
multi de his pleni⁹ scripserint. Ex quoz
rū libris siquis dedecorosam ei⁹ vitam
atq̄ oīb⁹ scelerib⁹ obnotiā scire vult fa-
cili⁹ potest. in q̄b⁹ eū inueniet intantum
scelerib⁹ esse p̄gressum. vt ne app̄iis q̄dē
ac domesticis temperauerit: s; in matrē
et in fratres et i vxores atq̄ i oēs sangui-
nis proximos et parricida extiterit et in-
cestus. His igit⁹ oīmib⁹ deerat: vt ip̄e pri-
m⁹ ex impatorib⁹ r̄omanis: etiā in ip̄m
deū impietat⁹ arma cōuerteret: sic Ter-
tulan⁹ vir scptozum nobilissim⁹ refere
dicens. Consulite cōmentarios v̄os:
illic reperietis p̄muz quoq̄ Hironē in
hanc sectam. tum maxime r̄home orien-
tem cesariano gladio ferocisse. Tali de-
dicatore damnatiōis n̄re etiā glīamur.
Qui enī scit illū itelligere potest nō nisi
grāde aliquod bonū a Hironē dānatū:
Tentauerat et Domitian⁹ portio Hero-
nis de crudelitate. s; q̄si hō facile ceptū
rep̄ssit: restitūt⁹ et q̄s r̄ligauerat. t̄les no-
bis sp̄ i secutores iusti: ip̄i: turpes: q̄s
et ip̄i dānat⁹ p̄sueuiss⁹ et aq̄ bus dāna-
tos r̄stituef soliti est. hec Tertulan⁹

De p̄secutiōe Hironis sub q̄ Paul⁹
ac Petr⁹ pia p̄fessioe decollati sunt.

Capitulū XXV

Situr Hero vt ap̄tū se hostē di-
uinitat⁹ pietatisq̄ p̄fess⁹ ē: ip̄oz
p̄us ap̄loz q̄ppe q̄ duces et signi-
feri erāt i pp̄lo dei expetit neces.
Et Paulū q̄dē capite i ip̄a v̄be r̄homa.
Petrū p̄o cruc⁹ patibulo cōdēnat. No-
rū testimoniū querere extrinsec⁹ super-
fluū puto: cū rē gestā insignia vsq̄ in bo

diernū z splēdidissima eoz monumēta
restent. Uerū scribit de his et Satus
qdā scriptor antiquus: Qui cū Zepheris
no epō rhomano aduersum Proculum
quendā catafrigā disputās: hec de apo
stolorū cōmemorat locū. Ego inqt habeo
trophea aploz que ostēdam. Si ei pces
das via regali q̄ ad vaticanū ducit: aut
via hostiēsi inuenies throphea defixa:
q̄b ex vtraq; ptestatutis rhomana cō
mūitur ecclesia. Quis aut eodē tēpore am
bo passi sunt Corinthioz ep̄s Dionysi
cū in vrbe positus esset: z descriptur dis
putaret hoc dicit. Sz z vos habētes cō
monitionē a Petro z Paulo: plantatio
nē rhomane z corinthioz ecclie p̄iunxi
stis. Ambo etenim sil' aduētates: et i nra
corinthioz ecclia docuerūt. et per oēm
italiā atq; in hac vrbe sil' docentes: etiā
martyrio pariē vno eodēq; tpe coronati
sunt. Hec autē retulim⁹ vt historia q̄ in
opinione oim est confirmatioz habeat.
Joseph⁹ at scribēs quāte clades iudeo
rum gentē puaserint. z vt eoz vastitas
pagata sit. addit etiā hec.

Ut innumer⁹ iudei malis afflicti sūt:
ac nouissime ptra rhomanos arma mo
uerūt.

Capitulū. XXVI.

Uerū ad innūera mala q̄ iudeis
acciderāt addit etiam hec Flo
rus. q̄ p idē tps iudee pcuratio
nem tenebat: vt honorabiles
q̄sq; viros flagr⁹ verberaret: z i ipa vrbe
sacratissima hierusalē patibulo suffiges
ret: eo tpe q̄ pturbari iudeoz status no
uarū rerū molitōib; accidit: duodecimo
scz āno impj Herōis. Sz z p oēs syriaz
i seditiosos iudeoz atrocissimaz refert
exercitatz eē senitiā: ita vt et illi q̄ p vr
bes singlas admixti gētib; pmanebāt i
hostiū nūero deputarēt. z videres reple
tas inhumat⁹ corpib; citates: iacētes
mortuos sil' cū puul' senes feiarūq; abs
q; vlla sep⁹ reuerentia nudata i publico:
reiectaq; cadauera atq; vniuersaz puici
am innūer⁹ mal' refertā. Sz tñ tādiro h
z tāatroci spectaclo: mlto gūi⁹ eos futu
rorū z p dies augescētū maloz: met⁹ z
formido terrebat. Hec ad p̄bū Joseph⁹
refert. Uerū i h de iudeis ista sufficiāt
Explicite Liber secundus

Incipit tertius liber

Eccliaſtice historie: cū caploz ānotatōe

Gitur iudei

debitis cladib; purge
bant. Sancti p̄o apli
dñi z saluator⁹ nri: ce
teriq; discipuli ad p̄di
cādū p̄bū dei: p singu

las q̄sq; orbis terre puicias dirimunt.
Thomas sicut nob traditū ē sortit⁹ est
Parthos. Matthe⁹ ethiopiā. Bartho
lome⁹ indiā citeriorē. Andras scythiaz.
Joānes asiā. Uñ ap̄d Ephesum z com
moratus est z defunctus.

Qui p̄mus rhomanā rexit ecclesiam

Capitulū II

Uerū p̄tū: galaciaz: bithiniam:
cappadociā: ceterasq; p̄fines p
uincias iudeis dūtarat p̄dicās
circūisse deprehendit. Et ad vlti
mū i vrberhoma cōmorat⁹: vbi z crucis
fix⁹ est deorsum capite demerso: qd̄ ip̄e
ita fieri deprecat⁹ est: ne exequari dño vis
deret. De Paulo at qd̄ dicā: qui ab hier
usalē vsq; ad illiricū repleuit euāgelii
chū. z ad vltimū sub Nerone martyriū
duxit. Hec ita p ordinē i tertio libro ex
planationū genesis Origenes exponit.

De eplis aploz.

Capitulū III

Uerū Petr⁹ ap̄lus p̄dicationis
sue monimēta nob p̄pauca de
reliq̄t. Una etenī ei⁹ epla ē: de
q̄ null⁹ oīno dubitauit. Nā de
scda mlis i certū ē. Ap̄d plimos tñ etiā
ip̄a legēda suscipit. Ille p̄o libell⁹ q̄ d̄r.
Act⁹ petri z qd̄ nois ei⁹ euāgelii nūcu
pat: sz z q̄ d̄r ei⁹ p̄dicatio vl' reuelatio in
scriptur⁹ p̄sus canonic⁹ non h̄. Sed ne
aliqs qd̄ē scptoz veter⁹ vti eoz testimo
nijs inuenit: Uerū p̄cedente nob historie
narratiōe p oportunitatē locoꝝ: cū scri
ptozes eccliaſticos memorabim⁹: neces
sario et scpturaz libros q̄ i auctoritate
eē d̄beāt: z q̄zmin⁹ seq̄ndasit auctoritas
exponem⁹. Interi Petri vt dixim⁹ p̄ma
epla aboib; veterib; est recepta. Pauli
quoq; manifeste quattuordecim sūt eplē